

Yhdessä kohti turvallisempaa liikuntaa ja urheilua

Häirintäyhdyshenkilönä toimiminen

Muutamia käytännön asioita

- Mahdollisuus kysymyksiin ja keskusteluun joustavasti puheenvuoron aikana, käytä chattia tai nosta käsi-toimintoa
- Tänäpä ei määritellä käsitteitä ym., eli ei käydä perustietoa läpi
- Hyödyntäkää chattia kysymyksiin, kommentteihin, keskusteluun
→ kanssaosallistujien osaamisen hyödyntäminen
- HUOM! Älkää jakako suorita keissejä, vaan yleisluontoisempia/anonymisoituja kysymyksiä

Minkä äärellä tänään olemme?

- Paikalla eri vaiheissa ja eri taustoilla olevia toimijoita: taustaorganisaatiot, -koulutukset, osa kerännyt jo kokemusta häirintäyhdyshenkilönä toimimisesta, osa on uuden äärellä
 - Olemme kuitenkin kaikki yhdessä harjoittelemassa ja oppimassa yhdessä, joten antakaamme tilaa kaikkien omalle yksilölliselle prosessille
- Toimen nimi on tässä tilaisuudessa häirintäyhdyshenkilö, mutta asioita voi tulla vastaan monenlaisella skaalalla (muitakin kuin suoraan häirintään liittyviä)
 - Nimike voi myös olla jokin muu kuin häirintäyhdyshenkilö, mutta suositamme yhdenmukaisuutta

Koulutuksen sisältö

- **Korkeakoululiikunnan turvallisemman tilan periaatteet – prosessi**
- **Et ole yksin-palvelusta**
- **Epäasiallinen käytös, häirintä, kiusaaminen, väkivalta**
 - Raameja lainsäädännöstä
- **Häirintätapauksen käsittely**
 - Kohtaaminen
 - Käsittely ja jatko-ohjaus

Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemmassa tilassa on kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri.

**Luottamuksellisuus
ja vastuu**

Jokainen kantaa vastuun omista sanomisistaan ja toiminnastaan. Älä tee oletuksia muista. Pyri tunnistamaan oma valta-asemasi suhteessa muihin ja toimimaan se tiedostaen.

**Kunnioita
ja anna tilaa**

Anna jokaiselle mahdollisuus osallistua ja tuoda esiin omia näkökulmiaan. Ketään ei saa kuitenkaan tarkoituksella loukata. Kunnioita jokaisen itsemääräämisoikeutta ja käsittele asioita sensitiivisesti ja kunnioittavasti.

Kuuntele ja opi

Erehtyminen ja kysyminen ovat osa oppimista ja kasvua. Kysy rohkeasti ja anna tilaa myös muiden kasvulle ja oppimiselle. Anna palautetta rakentavasti. Ota palaute vastaan ja muuta tarvittaessa toimintaasi.

Puutu

Mikäli mahdollista, puutu tilanteeseen, jossa rikotaan turvallisemman tilan periaatteita. Turvallisimmissa tiloissa on myös nimetty henkilö, jolle tilanteesta voi kertoa.

Korkeakoululiikunnan
valtakunnalliset
turvallisemman tilan
periaatteet

OPIKELIJALIIKUNTA

KOHTI LIIKKUVAA
KORKEAKOULUA

Korkeakoululiikunnan valtakunnalliset turvallisemman tilan periaatteet

- Korkeakoulujen liikuntatoimien verkostossa käydyt keskustelut prosessin pontimena
- OLL:n koordinoima työryhmä luonnostellut käytäntöjä epäasiallisen käytöksen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen sekä suunnitellut niiden käyttöönottoa.
- Opiskelija- ja ylioppilaskuntien kommenttikierrokset 2023 ja 2024
- Konsultoitu Väestöliiton ja lajiliittojen Et ole yksin -palvelua

Muistathan tauottaa paikallaoloa. | Kom ihåg att hålla pauser under mötets gång.

Kevään 2024 askelia

Turvallisemman tilan periaatteiden valmistuminen helmikuussa 2024

Turvallisemman tilan periaatteiden **kääntäminen** SV + EN

Turvallisemman tilan periaatteiden **käyttöönotto**

- Koulutukset korkeakoululiikunnan toimijoille ja häirintäyhdyshenkilökoulutukset maalis-huhti
- Liikuntatoimien valtakunnallinen somekampanja kokonaisuuden jalkauttamiseksi osana Opiskelijoiden Mielenterveysviikkoa 8.-14.4.2024.
- Jatketaan liikuntatoimien sekä opiskelija- ja ylioppilaskuntien tukemista periaatteiden käyttöönotossa toukokuun Liikkuva korkeakoulu -päivillä toukokuussa: Kerätään ja jaetaan liikuntatoimille jalkauttamisideoita
- Seurantaa turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönotosta tehdään liikuntatoimien verkostossa

Et ole yksin-palvelu

Et ole yksin -palvelu

- **Urheilussa häirintää, kiusaamista, epäasiallista käytöstä tai väkivaltaa kohdanneille ja heidän läheisilleen**
- **Tuki- ja neuvontapalvelu**
 - Puhelin, chat, kirjelaatikko ja videotapaamiset
 - Anonyymi, maksuton, luottamuksellinen
- **Konsultointiapua urheilutoimijoille (caset, materiaalit)**
- **Materiaalipankki, viestintämateriaalit, kurssit**
- **Yhteydenottomäärien kasvu: 129 (2021) → 147 (2022) → 227 (2023)**

etoleyksin.fi

Et ole yksin -palvelu

Yleisimmät teemat

- Yli 30 % **henkinen väkivalta ja epäasiallinen käytös**
- Yli 20 % **seksuaalinen häirintä ja seksuaaliväkivalta**
- N. 20 % **kiusaaminen**

Yhteydenottajat

- Alle 18 v. (33 %), 36–50 v. (31 %)
- Nykyiset ja entiset urheilijat (37 %)
- Vanhemmat/huoltajat (14 %), seuran toimihenkilöt (12 %)

Kanavat

- Chat (51 %), puhelin (22 %), kysymyslaatikko (15 %), suorat konsultaatiot (12 %)

85 % tapauksista epäasiallista käytöstä on kokenut urheilija

"Mua ihan itkettää. Kiitos, kun sä uskot mua."

"Ymmärsin paremmin, mitä mulle on tehty."

Miten yhteydenottajia autetaan?

- **Henkinen tuki/kannattelu/kuuntelu**
- **Neuvonta**
- **Oikean yhteyshenkilön löytäminen asian eteenpäinviemiseksi**
 - Oma seura
 - Lajiliitto
 - Suek – Ilmo
 - Poliisi, lastensuojelu...
- **Palautteen välittäminen lajiliitoille**
- **Työntekijällä on velvollisuus tehdä lastensuojelu- ja/tai rikosilmoitus, mikäli hänellä herää huoli alaikäisen hyvinvoinnista**

Epäasiallinen käytös, häirintä, kiusaaminen, väkivalta

Raameja lainsäädännöstä

Lainsäädäntöä

Tasa-arvolaki

- Seksuaalinen ja sukupuoliin perustuva häirintä

→ ilmoittaminen
tasa-arvovaltuutetulle

Yhdenvertaisuuslaki

- Loukkaava käyttäytyminen, jos se liittyy syrjäperusteisiin

→ ilmoittaminen
yhdenvertaisuusvaltuutetulle

Syrjäperusteet:

ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy

Lainsäädäntöä

Rikoslaki

- Vahingonteko
- Tieto- ja viestintärikos (esim. identiteettivarkaus)
- Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen (esim. kunnianloukkaus, viestintärauhan rikkominen)
- Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset (esim. pahoinpitely)
- Seksuaalirikos (esim. seksuaalinen kajoaminen, seksuaalinen ahdistelu)
- Vapauteen kohdistuvat rikokset (esim. laiton uhkaus, vainoaminen)
- Työrikokset (esim. työsyryntä)

→ **rikosilmoitus poliisille**

Lainsäädäntöä

Ammattikorkeakoululaki

- Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
- Kurinpito

Yliopistolaki

- Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
- Opiskelijan kurinpito

Häirintätapauksen käsittely

Kohtaaminen

Kuka määrittää mikä on häirintää tai väkivaltaa?

Suomen laki?

Todistaja?

Oma etiikka?

Eettiset säännöt?

Oma kokemus?

Miten häirintä ja väkivalta vaikuttavat?

Kohtaaminen 1/2

- **Kiitä ja usko**

- "Kiitos, kun kerroit, tosi hyvin toimittu!"
- "Minä uskon sinua."
- "Toimit tosi hienosti, kun tulit kertomaan minulle tästä."

- **Kerro, ettei tapahtunut ole hänen syytään.**

- "Se, mitä tapahtui, ei ole sinun syytäsi."
- "Tämä mitä tapahtui, ei johdu sinusta tai sinun käyttäytymisestäsi."
- "Vastuu häirinnästä/väkivallasta/kiusaamisesta on aina sillä, joka on käyttäytynyt epäasiallisesti."

- **Luo tilaa ja aikaa.**

- "Minulla on aikaa kuunnella. Haluatko kertoa lisää siitä, mitä tapahtui?"
- "Menisimmekö tuonne rauhallisempaan paikkaan? Haluaisin jutella asiasta tarkemmin."

Kohtaaminen 2/2

- **Suhtaudu vakavuudella.**

- "Se mitä kerrot on vakavaa ja sinua kohtaan on toimittu väärin. On minun velvollisuuteni viedä asia eteenpäin ja katsoa, että saat tarvitsemaasi tukea."
- "Minusta on nyt tosi tärkeää, että saat tukea tähän tilanteeseen. Minä autan sinua ja vien asiaa eteenpäin."
- "On tärkeää, että tämä tilanne selvitetään ja tähän puututaan, jotta tällainen ei jatkuisi. Siksi minun täytyy tehdä lastensuojeluilmoitus/kertoa asiasta vanhemillesi/olla yhteydessä poliisiin/..."

- **Kirjaa keskustelu ylös.**

- "Jotta asiaa voidaan selvittää, minun on tärkeää kirjata ylös tämä meidän keskustelu."
- "Kirjaan ylös tämän meidän keskustelun. Voin antaa sen sinulle luettavaksi, jotta voit tarkistaa olenko ymmärtänyt oikein."
- "Kirjaan ylös mahdollisimman tarkasti tämän meidän keskustelun. Se on tärkeää jatkoselvittelyn kannalta."

Punainen Risti: Henkisestä ensiavusta

- Varmista, että ympäristö on **rauhallinen ja turvallinen**.
- **Kuuntele** toista aktiivisesti, ole hänelle läsnä.
 - Tärkeintä on yksilön kokemus siitä, että hän tulee kuulluksi ja nähdyksi; hänellä on varmuus, ettei hänen tarvitse selviytyä yksin.
- **Älä painosta** kuvailemaan tapahtunutta yksityiskohtaisesti tai analysoimaan tapahtumia.
- **Hyväksy toisen ihmisen tunteet tuomitsematta**, vaikka sinun olisikin vaikea ymmärtää niitä.
- **Älä täytä tilaa omilla kokemuksillasi**, kun tuet toista.
- **Kerro saatavilla olevasta avusta** ja tarvittaessa auta hakemaan apua esimerkiksi läheisiltä tai terveydenhuollosta.

Ota häirintä puheeksi

- Puheeksi ottamiseen liittyy usein pelko leimaantumisesta
- Avoin keskustelukulttuuri mahdollistaa puuttumisen
→ toimintakulttuurin muutos
- Puuttumatta jättämisen vaikutukset yhteisöön
→ koko yhteisön asia ja kaikkien vastuulla puuttua
→ portti vakavampiin epäasiallisen käytöksen muotoihin
- Kysy suoraan ja avoimia kysymyksiä: "Miten koit tämän tilanteen?"
- Avointa keskustelua pelisäännöistä
- Oman käytöksen reflektointi

"Avoimuus, asioiden peittäminen ja vähättely ei ole oikea keino. Toisesta näkökulmasta myös huhujen ja leimaamisen kulttuuri vähenee, kun asiat nostetaan esille riittävän ajoissa ja niistä informoidaan avoimesti."

– Häirintä kilpaurheilussa – tutkimus

Häirintä yrittää piiloutua/oikeuttaa itseään

"Se oli vain vitsi!"

"Tässä on nyt käynyt joku väärinkäsitys."

"Mutta sinä itsehän flirttailit minulle!"

"Ei meidän seurassa ole sääntöjä, ei tällaista ole mitenkään kielletty."

"Tämä nyt vain kuuluu urheiluun, sinun tulee opetella sietämään sitä!"

"Menestyksen eteen pitää olla valmis tekemään mitä tahansa."

"Ei tuo asia kuulu meille, se on niiden välinen juttu."

"Jos sanon jotain, joudun itse ongelmiin."

Miten puuttua seksistiseen tai rasistiseen puheeseen? Esimerkki Ratsastajainliiton materiaalista

1. **Kerro, mitä väärää henkilö on tehnyt.** Esimerkiksi: "Nimitit minua äsken tytöksi."
2. **Kyseenalaista toiminta.** Esimerkiksi: "Minusta ei ole oikein, että kutsut minua halveksivasti tytöksi, vaikka aikuisia ihmisiä tässä ollaan."
3. **Esitä vaihtoehto toiminnan tilalle.** Esimerkiksi: "Toivoisin, että ketään ei tytötellä tuolla tavoin. En halua, että tällaista keskustelukulttuuria ylläpidetään meidän organisaatiossa." (Seuraava 4. askel tarvitaan vain, jos vastapuoli suuttuu tai ei ole vastaanottavainen.)
4. **Tunnusta toisen tunne ja osoita ymmärrystä.** Esimerkiksi: "Kuulostaa, että sinusta tässä ei ole mitään väärää ja tämä tuntuu sen takia sinusta turhalta."
5. **Palaa kohtaan 2 eli kyseenalaista tilanne.** Esim. "Minua tällainen kielenkäyttö kuitenkin loukkaa."
6. **Palaa kohtaan 3 esittämään vaihtoehto.** Esim. "Voisitko jatkossa miettiä enemmän, missä tilanteissa käytät tyttö-sanaa?"
7. **Jos tilanne ei ratkea, ilmoita asiasta esihenkilöllesi.**

Mitä minussa voi herätä kohtaamisessa?

- Tilanteet tulee usein yllättäen, voi olla tosi vaikeita, mukana voi olla ihmisiä, jotka ovat itselle läheisiä → omat tunteet ja ajatukset aina tilanteissa myös läsnä
- Missä tahansa vaiheessa myös itsellä voi olla vaikea olo → kuuluu asiaan, eikä tarkoita ettei osaisi tai ei olisi sopiva häirintäyhdyshlön tehtävään
 - Jokaisella meistä myös oikeus tukeen
- Ole tietoinen itsestäsi kohtaamistilanteessa, ja mieti etukäteen keinoja itsesäätelyyn
- Aina saa ja joskus täytyy pitää paussi ja/tai olla hiljaa
- Kaikkea ei tarvitse tietää heti; on lupa kertoa, ettei tiedä ja selvittää

Häirintätapauksen käsittely

Toimintaohjeet epäasiallisen käytöksen tapauksen käsittelyyn

1. Ota valitus vastaan ja ota se vakavasti

2. Päätetään kuka tapausta käsittelee

3. Arvioidaan rikos ja lastensuojeluilmoituksen tarve

4. Osapuolten kuuleminen (jollei rikos kyseessä)

5. Päätökset

Toimintaohjeet epäasiallisen käytöksen tapauksen käsittelyyn

6. Kirjallinen yhteenveto

7. Tiedottaminen

8. Arvioidaan prosessin sujuvuus

9. Tehdään mahdollisia muutoksia prosessiin

Kuule jokaista osapuolta, kun ei syytä epäillä rikosta

- Kaikkien osapuolten näkemykset tapauksesta kuullaan luottamuksellisesti
- kokonaiskuva
- Havaitse omat voimavarat, asenteet ja puolueellisuus
- Tietoa voidaan täydentää sivullisten kuulemisella
- Kirjaa ylös: keitä on kultu, milloin ja ketkä ovat olleet paikalla. Huom. tietosuojakäytänteet.

- ketä on kuultu
- milloin
- ketkä ovat olleet paikalla
- kuulemisten sisältö
- mitä on sovittu jatkosta

➤ **Rikosepäilyissä tapauksen käsittely siirtyy poliisille!**

Sovittelu

- Sovittelulla voidaan hoitaa ristiriitoja tai lievempiä tapauksia
- Sovittelijan puolueettomuus ja osallistujien vapaaehtoinen suostumus edellytyksenä
- Turvallinen ilmapiiri
- Huom. sovittelussa osapuolten (erit. epäasiallisesti käyttäytyneen) on tärkeää vahvistaa tapahtunut ja ottaa vastuu teoistaan → jos tapahtunut kiistetään tai ei olla valmiita ottamaan vastuuta, sovittelua kannattaa vielä harkita
- Sovittelu pitää voida aina perua tai keskeyttää
- Tukihlöiden mahdollisuus, tarkoitus ja määrän rajaaminen
- Aluejärjestöt, lajiliitot, sovittelutoimistot
 - Oma kouluttautuminen, valmiiden osaajien hyödyntäminen, sovittelutoimistojen palvelut maksuttomia

➤ **Rikosepäilyissä ei itse sovittella, AINA vastuu poliisilla**

Rikosilmoitus: milloin ja miten?

- Jos pienestikään epäilet rikoksen mahdollisuutta, konsultoi aina alueesi poliisia tai kysy neuvoa asiantuntijoilta (Riku, EOY)
 - Voit kysyä neuvoa kertomatta uhrin tai epäillyn nimeä
 - On parempi kysyä asiasta kuin olla tekemättä mitään!
- Nettivinkki
- Itse tehty selvittely voi haitata mahdollista rikostutkintaa
- Epäillyn poisto tarvittaessa tehtävistään mahdollisen tutkinnan ajaksi
- Tiedottaessa voidaan kertoa vain faktoista, ja poliisitutkinnasta vasta jos syyte on nostettu

Epäasialliseen käyttöön puuttumisen rakenteet

Yhteistä työskentelyä

Miten viedä eteenpäin?

1. Oma valmentaja
2. Seuran valmennuspäällikkö
3. Seuran nimetty vastuuhlö / hallituksen puheenjohtaja / seuran toiminnanjohtaja
 - Keskustelut, kuulemiset, sovittelu/kurinpito prosessi
4. Lajiliiton nimetty yhteyshenkilö / lajiliiton toiminnanjohtaja
 - Keskustelut, kuulemiset, sovittelu/kurinpito prosessi
5. SUEK: Ilmo-palvelu
 - Lajiliitto / keskitetty kurinpito

Keskustelutuki,
neuvonta:
Et ole yksin-palvelu

Rikosasioissa
poliisi!

Mikä rakenne voisi olla korkeakoululiikunnan kontekstissa?

Mihin jatko-ohjata, ketä konsultoida?

Tahoja, joihin jatko-ohjata (ja konsultoida!)

Poliisi

Et ole yksin

SUEK,
Olympiakomitea

Lajiliitot,
aluejärjestöt

Rikosuhripäivystys

Tyttöjen talot ja tuvat,
Poikien talot

MLL, auttavat
puhelimet, chat,
Nuortennetti ja
puhelin

YTHS, opiskelijan
tukipalvelut

Työterveyshuolto,
työsuojelu,
ammattiliitot

Terveyskeskukset

Välitä!
Seksuaaliväkivalta-
työ

Mieli ry, Sekasin ja
Solmussa chatit,
Tukinet, kriisipuhelin,
paikalliset
kriisikeskukset

Sovittelutoimistot

Tukinainen

Kirkon ja seurakuntien
keskusteluapu

Nuorisotyö, etsivä
nuorisotyö

Matskuja häirintäyhdyshlötoiminnan tueksi

- Seta ry: <https://seta.fi/jarjesto/asiakirjat/toimintaperiaatteet/hairintayhdyshenkilot/>
- Helsingin yliopiston ylioppilaskunta: <https://hyy.fi/fi/hairintayhdyshenkilot/>
- Tampereen ylioppilaskunta: <https://trey.fi/edunvalvonta/apua-hairintaan-syrjintaan-ja-kiusaamiseen>
- Partio (turva-aikuinen): <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/toiminnan-turvallisuus/turvallisesti-yhdessa/turva-aikuinen/>
- Allianssi: <https://allianssi.kuvat.fi/kuvat/Julkaisut/H%C3%A4irint%C3%A4+nuorisoalan+j%C3%A4rjest%C3%B6toiminnassa.pdf>
- <https://yle.fi/a/74-20029969>

Ennaltaehkäisy ja mahdollisimman matalan tason puuttuminen

- Yhteiset pelisäännöt, turvallisemman tilan periaatteet, eettiset säännöt, rekrytointikäytännöt
- Ilmapiirin aktiivinen rakentaminen ja toiminnan ihmislähtöisyys, varhainen puuttuminen
- Valmiit toimintamallit, vastuuhlot, raportointitavat
- Kouluttautuminen, osaamisen ylläpitäminen
- Tiedottaminen, teemojen nostaminen keskusteluun
- Toiminnan seuraaminen ja arviointi
- Verkostoituminen, konsultointi, avun hyödyntäminen

- Etoleyksin.fi: verkkokurssit, materiaalipankki, tilauskoulutukset, tukipalvelu

Kiitos!

Palautelomake:

bit.ly/eoy-palaute2024

Kouluttajan yhteystiedot:

sanni.laurila@vaestoliitto.fi

040 190 3611

